

השבוע בגליון

♦ כלים, שוורים, סוחרים וחתונות
 ♦ ההבדל בין שור נגחן לכלי טרף
 ♦ פיזור רעל כנגד יתושים וזבובים בשבת
 ♦ משך הזמן שניתן לשהות מתחת לפני המים

♦ כמה זמן יש בשעה?
 ♦ בגדרי חוב עשיית מעקה
 ♦ האם יש לבנות מעקה בין שתי חצרות?
 ♦ מהו האגודל הממוצע?

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

שוק מחנה יהודה

שוק מחנה יהודה, מי לא מכיר. תפוזים עסיסיים ותפוחים טריים מקבלים את פניהם של באי שוק מחנה יהודה בירושלים. מארג צבעוני של פירות ריחניים פרוס בין הסמטאות הצרות והצפופות, שמספקות את צרכי מחייתם של רבים מתושבי ירושלים זה שנים רבות. אותם דוכנים ואותם מוכרים, כך נדמה, עומדים על מקומם זה עידן ועידנים. המוכרים מסדרים את מרכולתם במומחיות שנרכשה מלידה, וערימות ערימות של פירות חיים ועסיסיים קורצים למבקר ומזמינים אותו להכניסם לסליו. תענוג מיוחד חווה העובר בימי הקיץ בין דוכני הפירות. קרירות נעימה נודפת מתוך החנויות האפלות קמעא, שבהן מאחסנים הרוכלים את סחורתם, והריאות מתמלאות בניחוחם הצונן של פירות ארץ ישראל. בכל ימות השנה, קל וחומר בימי הקיץ, אין ירושלמי שיכול לקצר את דרכו דרך השוק ואינו עושה זאת. אין ירושלמי שאינו עושה זאת אמרנו? **אחד היה**. יחיד ומיוחד.

היה זה באחד מימי הקיץ הלוהטים שהעניקה השמש לעיר דוד. פיסת ענן לא נראתה באופק ונדמה היה כי הקיץ ימשך לעולם.

דף מו/א המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן

כלים, שוורים, סוחרים וחתונות

לפני כמאה שנה התגלגל ויכוח סוער בין שני סוחרים בגדאדיים אל שולחנו של בעל בן איש חי, שנדרש להכריע מי מהם צודק. היה זה כאשר סיטונאי כלים מכר לסוחר בכלי בית כלי חרס מצופים שיובאו מאירופה. לאחר הרכישה התברר לקונה כי ימים מספר לפני כן השתמשו בכלים אלו בחתונתו המפוארת של נכרי מעשירי בגדד, ולאחר החתונה רחצו את הכלים ועטפום "בעשבים שלהם, כדרך שבאים מערי אירופא".

כאשר נודע הדבר לסוחר, הוא פנה אל הסיטונאי ודרש ממנו לקבל את הכלים בחזרה ולהשיב לו את כספו, שהרי כלים אלו נטרפו בחתונתו של הגוי, ואין הם ראויים להמכר אלא לנכרים בלבד. אולם, הסיטונאי סירב בכל תוקף להענות לבקשתו להשיב לו את הכסף, וטענתו בפיו: "אמנם, יהודים לא ירכשו ממך את הסחורה, אך מאחר שניתן למכרה לנכרים, לא הפסדת מאומה, ואין עילה לזעקותיך".

הגאון רבי יוסף חיים (שו"ת רב פעלים ח"ב חו"מ סי' י"ב) השווה דיון זה לדברי סוגייתנו, בה נחלקו רב ושמואל לגבי אדם שרכש שור ולאחר מכן התגלה לקונה שהשור נגחן, ולא זו בלבד שהוא אינו ראוי לחרישה, אלא אף יש לשחוט אותו מיידית, מפני שהוא עלול להזיק (סמ"ע סימן רל"ב ס"ק נ"ז). לדעת רב, אם רוב בני האדם רוכשים שוורים לחרישה, רשאי הקונה לטעון כי הוא נמנה על ה"רוב", שאינם חפצים בשור נגחן הראוי לשחיטה בלבד והמקח בטל. אולם שמואל חולק עליו וסובר, וכך גם נפסק להלכה (רמב"ם הל' מכירה פ' ט"ז הל' ה'), כי אין להסתמך על ה"רוב" כדי להוציא ממון מיד הזולת, אלא "המוציא מחבירו עליו הראיה". כלומר, דרושה ראיה מוחלטת והוכחה ברורה כי הממון שביד הזולת אינו שלו, כדי שבית הדין יוציא ממון מיד המוחזק בו. לפיכך סובר שמואל כי אם הקונה כבר שילם את דמי השור, אין הוא רשאי לבטל את המקח ולהוציא את המעות מידי המוכר שמוחזק בהן, עד שלא יוכיח בוודאות שהוא התכוון לרכוש שור לחרישה בלבד. לעומת זאת, אם הקונה עדיין לא שילם את דמי השור, חובת ההוכחה שהקונה התכוון לרכוש שור לשחיטה מוטלת על סוחר השוורים, וכל עוד אין הוא מוכיח זאת אין לכופו את הקונה לשלם לו עבור דמי השור.

זעילוי נשמת

מרת העניא רבקה ברנשטיין ע"ה

ב"ר יצחק אייזיק ז"ל

נלב"ע ו' טבת תשנ"ד

תנצב"ה

זעילוי נשמת

האשה הכשרה, שזכתה לראות דורות ישרים מבורכים, יראת ה' היא אוצרה

מרת מזל סעדונה חיה בת אסתר

סיתרונה ע"ה נלב"ע ט' טבת תשע"ט

תנצב"ה

הנוצחה ע"י בנה ידידיו

הר"ר **משה עידן** ומשפחתו - פ"ת

זעילוי נשמת

הר"ר דוד שמעון אבישי ז"ל

בן תבדלחט"א מרת יפה שתחי'

נלב"ע י' טבת תשפ"א

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת יוכבד פינקלשטיין ע"ה ב"ר ישראל משה ז"ל

נלב"ע ד' בטבת תשמ"ב **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י ידידיו הר"ר **שמחה רשף** ומשפחתו שיחיו - גבעתיים

נר ה' נשמת אדם

עתה נשוב לויכוח שבין סוחרי כלי החרס ונמצא כי אין וודאות שהסוחר לא היה רוכש את הכלים אילו היה יודע שהם ניתנים למכירה לנכרים בלבד, שהרי הנכרים נמנים גם על קהל לקוחותיו. לפיכך, מאחר שהסוחר בכלי הבית שילם את דמי הכלים לסיטונאי, אזי על הסוחר להוכיח בבירור כי אילו היה יודע שהכלים נטרפו הוא לא היה רוכש אותם, וכל עוד הוא לא יוכיח זאת, חל הכלל של "המוציא מחבירו עליו הראיה", ואין הסוחר רשאי לבטל את המקח.

ההבדל בין שור נגחן לכלי טרף: לעומתו, סבור בעל קול אליהו (ח"א חו"מ סימן כ"א), כי המקרה המובא בסוגייתנו כלל אינו דומה לויכוח שבין סוחרי כלי החרס. שכן, אדם שרכש שור אם אמנם הוא זקוק לשור לחרישה, הרי השור הנגחן שבידיו אינו ראוי לפעילות זו, ואדרבה הוא גורם לו הפסדים. לעומת זאת סוחר כלי החרס לא קיבל לידי סחורה פגומה, וכל טענתו היא כי קהל היעד של הסחורה מצומצם יותר מזה שהוא חשב עליו בתחילה. טענה זו, אומר בעל קול אליהו, אין בה כדי להטיל דופי בסחורה מכיון שהיא עדיין ראויה ליעודה, והסוחר כלל אינו צודק בטענתו לביטול המכירה.

דף מז/ב הויא לה שלא תאכל

פיזור רעל כנגד יתושים וזבובים בשבת

פוסקים רבים דנים אם בשבת מותר לפזר רעל כדי לקטול זבובים, יתושים ושאר חרקים העוקצים את בני הבית וטורדים אותם משלוותם. שיטות שונות וסברות רבות הועלו בנושא זה. בעל שבות יעקב (ח"ב סי' מ"ה) דן גם הוא בשאלה זו, ומביא מדבריו של גדול בתורה שביקש להתיר לעשות כן תוך הסתמכות על דברי סוגייתנו. אולם, הוכחתו נדחית בעליל, אחר שהוברר, כי הראשונים מפרשים את דברי הגמרא באופן אחר. כל זאת, כפי שיבואר להלן.

גמרתנו מביאה ברייתא, ש"הנותן סם המות לפני בהמת חבירו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים". הגמרא מבארת שהוא פטור מדיני אדם משום ש"הויא לה שלא תאכל". לכאורה, כוונת הגמרא היא שאי אפשר לייחס לנותן הסם את מעשה אכילת הסם שגרם למותה של הבהמה, מאחר שאכילתה נובעת מרצונה העצמי, ואינה תלויה ברצון אחרים. לפיכך, אף שהנותן את הסם נוהג שלא כהוגן, הוא פטור מדיני נזיקין.

והנה, יהודי שהורג בעל חיים בשבת עובר על איסור מדאורייתא של "נטילת נשמה" (שבת עג/א). זהו איפוא הבסיס לדיון, האם בשבת מותר לפזר רעל לפני חרקים, מאחר שאכילתו גורמת את מותם ונותן הסם עובר על איסור. אולם, אחר שלמדנו בסוגייתנו, שמעשה האכילה של בעל החיים אינו מתייחס לאדם המאכילו, אין לכאורה, בשבת כל איסור להניח רעל המיועד להמית חרקים, שהרי "הויא לה שלא תאכל".

אולם, בעל שבות יעקב דוחה סברה זו מנימוקים רבים, ובנוסף לכך, הוא משמיט את הבסיס לראיה זו, בהביאו את דברי הסמ"ע (חו"מ סי' שצ"ג סעי' ב' ס"ק י"ד) האומר, כי חלילה לסבור שאדם המניח סם המות לפני בהמת חבירו פטור על כך. אלא יש לפרש, שגמרתנו עוסקת במניח סם לפני בהמת חבירו, כאשר בעל הבהמה ניצב בסמוך אליה. לפיכך, טוען מניח הסם, שלבעל הבהמה היתה אפשרות למנוע את הנזק, ולכן אין לדרוש ממנו לשלם על הריגתה של הבהמה.

בימינו, עם התפתחות הטכנולוגיה דנים הפוסקים לגבי ריסוס רעל בחלל חדר, הקוטל את החרקים כאשר הם שואפים ממנו. בספר שמירת שבת כהלכתה (פ' כ"ה סעי' ה') מביא את דעת החזון איש (בהוספות לספר מנוחה נכונה), המתיר לרסס בחדר שחלונותיו פתוחים, כיון שאין לחשוש שהחרקים ימותו עקב הריסוס, אלא הם ימלטו על נפשם. עם זאת, ניתן לעשות זאת רק לצורך תינוקות או חולים.

יש לציין את דברי בעל קצות השולחן (סי' קכ"ב ס"ק י"א) שכתב, כי מן הראוי לאסור זאת, משום שלא מן הנמנע שהמרסס בחדר שבו חרקים רבים, ירסס גם ישירות על אחד מהם, ונמצא שממיתו בידיים (עי' עוד בשו"ת ציץ אליעזר ח"ט סי' כ"ב).

דף נ/א שלישית אמר להם עלתה

משך הזמן שניתן לשהות מתחת לפני המים

אחת השאלות הרגישות והנפוצות בדברי ימי עמנו הסוערים היתה "שאלת העגונות". פעמים רבות נעלמו בעלים שנמלטו מפחד האויב, תוך כדי מלחמה, יציאה לגלות או עקב מאורעות אחרים, וגדולי הפוסקים נדרשו להכריע בכל מקרה ומקרה, אם בעלה של עגונה זו או אחרת עדיין בין החיים אם לאו. ההכרעה היתה קשה שבעתיים אם התברר שהיו עדים לנפילתו של הבעל אל תוך מי הים, או לטביעתו בנהר, אך איש לא ראה אותו יוצא מהם. לשאלה זו, ספחים ושאלות רבות, העיקרית שבהן היא מהו משך זמן שהייתו של אדם בתוך המים, שלאחריו ההלכה מתייחסת אליו כאל אדם מת.

אוהה שעה, כאשר מרבית בני ירושלים הסתתרו בבתי האבן הצוננים ושלווה כפיה נפלה על העיר, שרץ את רגליו ברחוב סמוך לשוק מחנה יהודה ישיש הדור-פנים שנתמך במלווהו. פסיעה אחת פסיעה צעדו השניים על המדרכה שפלטה את חומה, ועשו את דרכם באיטיות לעבר ישיבת עץ חיים השוכנת בקרבת השוק.

אט אט התקרבו השניים לעבר שוק מחנה יהודה, והמלווה כיוון את צעדיו לפתח השוק, במטרה לקצר את הדרך לישיבה במעבר דרך הסמטאות המוצלות ובין דוכני הפירות העסיסיים, שם יוכלו לעצור לרגעים מספר מן המאמץ הכבד ולאגור כוחות מחודשים בצילו של שק עבה שנפרס כסככה מעל אבטיחים מגודלים שהוצגו לראווה. **לתדהמת** המלווה, הוא חש כי הישיש מושך את ידו שמאלה, הרחק מפתח השוק. בעדינות יתירה ניסה הבחור לכוון שנית את צעדיו הישיש לעבר הצל הקסום, אך הלה בשלו, מושך חלושות לעבר המדרכה.

רבי, ניסה המלווה את כוחו, אולי נלך דרך השוק? משם קצרה הדרך אל הישיבה, וגם החום אינו מעיק כל כך. ההליכה המאמצת בחום הנורא אינה מוסיפה מאומה לבריאותו של הרב, הוסיף המלווה, כשבעיניו דאגה כנה לשלום רבו הנערץ.

אי אפשר, פלט הישיש. גם אני הייתי רוצה ללכת דרך השוק, אבל אין אפשרות. צייתן כתמיד המשיך המלווה לפסוע עם רבו, הלא הוא **הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל**, ראש ישיבת עץ חיים, ברחובות ירושלים היוקדים, והיתה כל פסיעה שפסע המלווה עם רבו הנערץ כספר מוסר מלא כרימון.

הבט, הפטיר הגאון. חז"ל אומרים, שאסור לאדם לעמוד בצד שדה חבירו ולהביט בתבואה הזרהבה שצומחת בה, כדי שהוא לא יטיל עין הרע בתבואה

מחצית השקל לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו. בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההודמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד * 3029 עכשיו

חודש ראשון התנסות חינם

(בבא בתרא ב/ב). נכון, חם היום. חם מאד. אבל כיצד אוכל להלך בין הדוכנים ולהביט בפירות העסיסיים? הרי חז"ל ציוונו שלא לעשות כן, מחשש שנזיק אותם. שומה עלינו, איפוא, להלך סחור סחור, ובלבד שלא לעבור על דברי חז"ל!

המשכנו לצעוד ברחובה של עיר, סיפר המלווה לימים, אך מאותו רגע ואילך, לא חום חשתי וגם צל לא ביקשתי לי. חסיתי בצילו של ענק רוחני שהאציל עלי בטובו מעט מאוצרותיו, והשכלתי ללמוד כי התורה היא נשמת אפנו. דברי חז"ל הקדושים נארגים עם מהלך החיים במטווה אחד. אין אלה שני חלקים שונים, התורה מחד גיסא והחיים מאידך גיסא. להיפך, הכל מקשה אחת.

הגע בעצמך, ישיש תשוש. עשרות רבות של שנים מאחורינו. הקנאה ממנו והלאה. ראשו ומעיניו נתונים במבועי התורה והחכמה בלבד. כלום חשש שמא יביט בעין לא טובה באבטיחים העסיסיים? שמא ינקר בליבו ספק כי חלילה וחס תצר עינו באפרסק בשל, או באשכול ענבים מלא וגדוש? לא ולא. אלא שהגאון השריש את דברי התורה בקרבו, עד שהם הפכו לחלק בלתי נפרד מישותו, ובכל עת ובכל מצב לא הניחה לו נפשו הזכה לסטות מדבריהם ולהתעלם מהדרכתם.

יהי רצון שדברי התורה שאנו לומדים יכו שורש בנפשנו פנימה ויקנו אחיזה בלבבות. זוהי תכלית לימוד התורה, שהאדם יחיה חיי תורה על ידי שיקנה וירכוש את קנייני התורה, ובעזרת ה' נזכה לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בסור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק.
פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

הגמרא בסוגייתנו מספרת על אדם בשם נחוניא, שכונה "חופר שיחין", על שם שחפר בורות גדולים ועמוקים בהם נקו מים להרוות את צמאונם של עולי הרגלים בדרכם לירושלים. יום אחד כשלה בתו של נחוניא ונפלה לבור גדול. אנשים רבים אצו לחלות את פני התנא רבי חנינא בן דוסא, שיתפלל להצלתה. הגמרא מספרת (עי' רש"י שם) ש"בשעה הראשונה" אמר להם "שלום", כלומר, אפילו אם היא עדיין נמצאת בבור המים היא לא מתה. "בשעה השנייה" שוב אמר להם "שלום". ו"בשעה השלישית" אמר להם "עלתה", היינו: כעת כבר חלף זמן רב מכדי שתוכל לשרוד בתוך בור המים, וודאי שהיא ניצלה באורח נס. ואכן, לאחר מכן סיפרה הילדה שזקן אחד, אברהם אבינו בכבודו ובעצמו (רש"י ד"ה וזקן מנהיגו), הזדמן לה להצילה. לכאורה, מפורש בגמרתנו, כי אין לקבוע את מות האדם אלא לאחר שלש שעות של שהייתו במים. ואכן, אחרונים רבים (תורת אמת סי' א', אליה רבה סי' י"ב) מפרשים, כי הריב"ש (שו"ת סי' שע"ז), הפוסק כן, מסתמך על סוגייתנו.

אמנם, המהרי"ט (שו"ת אבן העזר סי' כ"ו) מעלה את השאלה המתבקשת מאלה, האם אמנם יתכן הדבר, שילוד אשה יהיה במים משך זמן העולה על שעתיים וישרוד בלא אספקת חמצן לריאותיו? על כן, כתב המהרי"ט, כי כאשר הגמרא מונה את זמן שהיית בתו של נחוניא בבור ואומרת "שעה ראשונה", "שעה שנייה" וכו' אין כוונתה לפרק זמן של 60 דקות, כי אם למספר הפעמים שפנו האנשים אל רבי חנינא בן דוסא, וכאילו נאמר "בפעם הראשונה" "בפעם השנייה" וכדומה.

כהסבר נוסף לשאלה זו אומר המהרי"ט, כי יתכן שבתו של נחוניא **לא נפלה אל תוך המים**, אלא נתפסה בשארית כוחותיה בזיזים שהיו קבועים בדפנות הבור. אולם, אם היא היתה טובעת במים, לא היתה יכולה לשרוד שעה ארוכה.

כמה זמן יש בשעה? המהרי"ט מביא ראיה נפלאה לדבריו, כי אין חובה להגדיר "שעה" כפרק זמן של חלק אחד מתוך עשרים וארבעה חלקים של היממה. שהנה המשנה (סוטה ט/ב) אומרת שמרים המתנינה שעה אחת על שפת היאור למשה רבינו, ובתמורה לכך היא זכתה שבני ישראל המתנינו לה שבעה ימים בעת שנצטרעה. ובתוספתא (סוטה פרק א' הל' ד') נאמר, שמרובה מידה טובה ממידת פורענות פי 500. חשבון פשוט מעלה, כי בני ישראל היו צריכים להמתין למרים הנביאה 500 שעות. אולם, בני ישראל התעכבו בגינה שבוע ימים בלבד, היינו: 168 שעות. מוכח, איפוא, כי המונח "שעה" גם בא לציין פרק זמן בלתי מוגדר ותחום.

עם זאת, כתב הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת תנינא מ"ז), כי אין להקל בדברי הריב"ש, אלא יש לפסוק כפשטות דבריו ורק לאחר שלש שעות של שהייה במים אפשר להכריע שהבעל אינו בין החיים.

דף נא/א איתבייה כי יפול הנופל ממנו

בגדרי חיוב עשיית מעקה

נפסק להלכה (שו"ע חו"מ סי' תכ"ז ס"ד) כי בעליו של בית, המצוי במקום נמוך מרשות הרבים אינו צריך לגדר את רשות הרבים, כדי למנוע את נפילתם של ההולכים ברשות הרבים על גג ביתו, משום שנאמר (דברים כב/ח): "כי יפל הנופל ממנו", ודורשת הברייתא "ממנו" – ולא לתוכו.

לכאורה, יש להבין מדוע נזקקה הגמרא לחדש זאת, וכי באיזו עילה אפשר לחייב את בעל הבית לגדר את רשות הרבים, הרי גם לולא היה ביתו עומד באותו מקום, היו בני רשות הרבים עלולים ליפול מרשות הרבים? הסמ"ע (שם, ס"ק ז') מבאר, כי בני רשות הרבים יכולים לטעון כנגדו, כי אם ביתו לא היה עומד במקום החלל, הם היו ממלאים בעפר את החלל ומונעים מקרי נפילה. אלא, שאם אמנם יש הגיון בחיוב בעל הבית לבנות מעקה על שפת רשות הרבים, עולה מאליה השאלה, מדוע איפוא פטרה אותו התורה מכך? בתשובה לכך, אנו מוצאים שתי גישות שונות להלכות מעקה, בעלות השלכות הלכתיות מרחיקות לכת.

לדעת בעל דבר אברהם (שו"ת ח"א ס' ל"ז ענף א'), בדרשה זו קבעה התורה כלל בהלכות בניית מעקה, והוא: אדם מתחייב בבניית מעקה אך ורק כאשר **מן** הנכס שברשותו עלולים ליפול. אולם, אם הנפילה עלולה להתרחש **על** הנכס שברשותו, אין הוא מתחייב בבניית מעקה. לפיכך, אומר הדבר אברהם, במקרה זה, על פרנסי העיר מוטל לבנות מעקה על שפת רשות הרבים.

ההבדל בין בור למדרון: שונה היא לחלוטין דעתו של החזון איש (חו"מ ליקוטים ס' י"ח ס"ק ה') המחלק בין סכנת נפילה ממקום גבוה לבין שאר הסכנות אותן ציוותה התורה על האדם להרחיק מביתו, כגון, סולם רעוע. שכן, סולם רעוע מהווה סכנה ממשית שהרי אי אפשר להבחין כי הוא רעוע אלא לאחר שעולים עליו, ואז כבר מאוחר מדי. לעומת זאת, כאשר אדם הולך במקום גבוה, "אין איש מצמצם עצמו לצד השפלה" והכל נזהרים ומהלכים במרחק בטוח מן המקום שממנו הם עלולים ליפול, שהרי הפער בין שני המפלסים ברור לעין-כל [ואינו דומה לבור אשר לא תמיד ניתן להבחין בו]. לפיכך, סובר החזון איש, כי התורה חידשה את מצוות מעקה, על גג בית בלבד, המשמש באופן קבוע את בני הבית, אך לא במקומות גבוהים אחרים.

האם יש לבנות מעקה בין שתי חצרות? למחלקתם ישנה גם השלכה אקטואלית ביותר לגבי שני אנשים בעלי שתי חצרות, אשר האחת גבוהה והאחת נמוכה. במקרה זה יש לדון אם קיימת חובה

"אחת לפני
השיעור ואחת
אחרי"

גם הר"ר ישראל, מגיד שיעור
מירושלים לא מוותר.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם
מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

פנינים

דף נ/א כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו

75 קופיקות

ילד פקח מילדי העיר קלם שאל את הסבא מקלם כיצד אפשר להבין את דברי גמרתנו ש"כל האומר הקב"ה ותרן יותרו חייו", כלומר, שחייו ייקפדו. הרי ב"ג מידות אנו אומרים שהקב"ה רחום וחנון ארך אפיים וכו'.

ענה לו הסבא מקלם, "אשיב לך על ידי מעשה שבו הייתי נוכח. היה זה בוילנא רבתי כאשר עני מרוד פנה אל אחד מעשירי העיר בבקשה שילווה לו מעות למחייטיו. העשיר הכניס את ידו לכיס מעילו, ונתן 75 קופיקות בידו של העני.

נתכרמו פניו של העני תוך שהוא מתמרמר ואומר: "אמר לי עליך שאתה איש טוב. מדוע איפוא אתה מרע את לבך להלוות לי סכום קטן שכזה?"

ענה העשיר, "ידידי. לו הייתי טוב ורחום כדברך, הרי גם סכום זעום זה שנתתי לך, לא היה בידי לתיתו לך, שהרי מזמן היה כבר ביד אחרים..."

המבין אתה ילדי, פנה הסבא מקלם אל הילד, אם הקב"ה ירחם על הרוצחים והגזלנים בלא מידה וגבול, הם ילכו ויתרבו ונמצא העולם סובל מהם באופן שאין הדעת סובלת. על כן, עליך להבין, כי הגבול לרחמים, גם הוא רחמים (מובא במכתב מאליהו ח"ג 336).

לעילוי נשמת

מרת מרים יפה ע"ה

ב"ר דוד יסנר הי"ד נלב"ע ה' בטבת תשנ"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה דוד ושלמה יפה שיחי

לעילוי נשמת

הר"ר יחיאל מאיר אנגלרד ז"ל

ב"ר דב בעריש ז"ל נלב"ע ט' בטבת תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י בתו

גב' ברכה לנגה ומשפחתה שיחי

לבנות מעקה על שפת החצר הגבוהה, ואם כן, על מי מוטלת חובה זו. לדעת הדבר אברהם, מאחר שחייב בניית מעקה מוטל על בעל המקום שממנו עלולים ליפול, הן בבית והן במקומות אחרים, חובה על בעל החצר העליונה להקים את המעקה. אולם לדעת החזון איש, איש מהם אינו חייב לגדור את החצר, שהרי התורה חייבה לגדור גג בית בלבד [יש להדגיש, כי האמור הינו לגבי "מצוות מעקה", אך מכל מקום חובה לבנות גדר ג' טפחים כדי להזהיר מפני הסכנה (הגר"ח קנייבסקי זצ"ל בביאורים על מסכת מזוזה, ועיי' ראב"ד הל' רוצח פ' י"א הל' ג').

דף נא/א מכריסא דתורא לארעא

הקשר בין כריסו של שור לבין שיעורו של הלולב

מחלוקת ידועה בין גדולי הפוסקים לדורותיהם מלווה אותנו בכל עת בה אנו נזקקים למדוד חפצים או מרחקים לצורכי הלכה. כגון, אורך הלולב חייב להיות ארבעה טפחים לכל הפחות (שולחן ערוך או"ח סי' תר"ג סעי' א'), על השופר להיות בן ד' אצבעות (שולחן ערוך או"ח סי' תקפ"ו סעי' ט'), שהוא שיעור טפח לפחות, ועוד. תחילה נפרט בקצרה את המידות שבהן אנו משתמשים כדי למדוד את שיעורי התורה, שהן: אמה, טפח ואצבע.

כידוע, שיעור האמה הוא ששה טפחים (עירובין ג/ב), ואילו הטפח שיעורו הוא כרחבם של ארבעה אגודלים (שם), שבלשון הגמרא מכונים "אצבעות" (הג' אשרי עירובין פ"א סי' כ"ג הגהה ג').

מהו האגודל הממוצע? אם כן, כדי לחשב את שיעורי התורה של אמה ושל טפח נותר איפוא, לברר, מה היא המידה המדויקת של האגודל. לשם כך, תחילה עלינו לקבוע איזה אגודל נמדוד כדי לקבוע על פיו את שיעור האגודל. אמנם, הסברא נותנת שיש למדוד אגודל ממוצע, אך מי יצביע ויורה, כי אגודלו של אדם זה ולא אחר הוא האגודל הממוצע?

כדי לסבר את האוזן בדבר הקושי העצום לקבוע את מידת רחבו של האגודל הממוצע, נציין את הרמב"ם (הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט הל' ט') הכותב שתי צורות מדידה לחישוב רוחבו של האגודל הממוצע: **א.** רוחב האגודל הוא **כרחבן** של שבע שעורות בינוניות הסדורות בדוחק זו לצד זו. **ב.** רוחב האגודל הוא כשיעור **ארכן** של שתי שעורות בינוניות. למעשה, כאשר ניסו בזמנינו את שתי צורות המדידה, התברר, כי התוצאות חלוקות, מאחר וכפי הנראה מידת השעורים השתנתה גם היא והן לא נותרו באותו יחס של אורך ורוחב כבימים עברו. וכך, בעוד מדידה אחת הורתה כי שיעור אגודל ממוצע הוא 2.4 ס"מ, הורתה המדידה האחרת כי שיעור האגודל הוא 2 ס"מ בלבד.

אין אנו מתיימרים להקיף כאן את כל הביאורים והחשבונות שנאמרו בדברי הרמב"ם הללו, אלא את עיקרי השיטות המובאות להלכה בספריהם של שניים מגדולי הדור שעבר, הגאון רבי חיים נאה זצ"ל והחזון איש זצ"ל שנחלקו בעניין זה.

דעתו של הגר"ח נאה (בספרו שיעורי תורה) היא, ששיעור האגודל הוא 2 ס"מ. לפיכך, לדבריו, שיעורו של טפח המורכב מארבעה אגודלים, הוא 8 ס"מ, ושיעור האמה המורכבת מששה טפחים הוא 48 ס"מ.

דעתו של החזון איש (מובאת בספר שיעורין של תורה סי' ג' אות ב') כי שיעור האגודל הוא 2.4 ס"מ. לפיכך, לדבריו, שיעור הטפח הוא 9.6 ס"מ ושיעור האמה הוא 57.6 ס"מ.

כיצד קשורה סוגייתנו למחלוקת זו לגבי שיעורי התורה? ובכן, בעל קהילות יעקב זצ"ל טוען (שם, סי' ח' ס"ד) כי מדברי סוגייתנו ישנה הוכחה לשיטתו של החזון איש. שהרי בסוגייתנו מובא שהמרחק בין כריסו של השור לקרקע הוא ארבעה טפחים. לדעת הגר"ח נאה, ארבעה טפחים הם 32 ס"מ. על כך כותב הסטיפלער, כי אמנם בארץ הקודש לא נזדמן לו למדוד את המרחק בין כריסו של השור לקרקע, אך כפי הרשום בזיכרוננו, ברור לעין כל שקיים מרחק גדול יותר בין כריסו של השור לקרקע.

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

בחוספת משנה והלכה יומית

ורגן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י וזוכים לחיים מאירים

ר' איד

התנא האלוקי רשב"י קורא לך:

בספרות העמית

להצטרפות *3764 רחיצו עכשיו

מבצע השקה למצטרפים חדשים משוער הבית 19.90

גדולי הדורות גילו כי הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור הזוכים לחזות בנעם ה' עין בעין

רחמי ראונו לראות את מלכנו:

